

Monumentnummer*: 513626

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 13 oktober 1999
Kadaster deel/nr 82670/104

Woonplaats* Stavoren
Gemeente* Súdwest-Fryslân
Provincie* Fryslân

Locatiennaam Stavoren
Locatieomschrijving haven

Kadastrale gemeente* Stavoren
Sectie* C
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 87

Omschrijving**

Inleiding

De "oude zeesluis" te Stavoren -SCHUTSLUIS- ligt aan de noordzijde van het stadje en aan de zuid-oostzijde van de haven. De zeesluis bestond al in de 16de eeuw: in 1576 werd zij beheerd door de Zeedijkbesturen van Wymbritseradiel, Hemelumer Oldeferd en de stad Stavoren. De sluis is in 1894 hersteld, 2.50 m. verlengd en van ijzeren deuren voorzien, hetgeen in de oostelijke beschoeiing van de sluis door een gevelsteen wordt gememoreerd. Aanleiding hiervoor waren onder andere de aanleg, eind 19de eeuw, van de spoorlijn en de bouw van het station ten noorden van de sluisen, en de aanleg van de spoorweghaven voor de veerdienst op Enkhuizen. Tot 1965 is de sluis gebruikt voor het schutten van onder andere vracht- en vissersschepen. Tegenwoordig wordt ze voornamelijk gebruikt voor de recreatievaart en in geval van nood. In 1977 zijn de sluisen gerestaureerd: de sluiswanden, beschoeiingen en sluisdeuren zijn hersteld en het wind- en bewegingswerk is vernieuwd; het metselwerk van de sluiswanden en sluisdeuren is schoongemaakt, opnieuw gevoegd en voor een deel opnieuw opgemetseld. De natuurstenen zijn schoongemaakt en opnieuw gebruikt, de sluisvloer is vernieuwd. De beschoeiingen aan beide zijden van de sluis -uit 1889 en 1933- zijn door azobé-beschoeiing vervangen; de overige onderdelen, zoals trappetjes en bordessen, zijn grotendeels hersteld met zowel bestaande als nieuwe stenen. Bij deze gelegenheid is de brug over de sluis vervangen door een nieuwe, stalen ophaalbrug. Ook deze restauratie wordt door een rechthoekige, natuurstenen gevelsteen gememoreerd.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De ophaalbrug valt wegens te geringe ouderdom niet onder de bescherming van rijkswege. Ten noord-oosten van de schutsluis ligt de (vernieuwde) oude haven met enkele in 1880-1884 geplaatste onderdelen (te weten twee havenlichten, een peilschaalhuis, een lichtopstand en twee rolpalen). Deze zijn als complex afzonderlijk beschermd en omschreven.

Omschrijving

De schutsluis bestaat uit een sluiscolk met betonnen vloer, twee ijzeren sluisdeuren en azobé-beschoeiingen met natuurstenen, geblokte sluishoofden. De sluis is 6.5 m. breed en ongeveer 52 m. lang. Vóór en achter de deuren zijn schotbalkspanningen aangebracht. De rondom aangelegde gemetselde trappetjes en bordessen zijn grotendeels nieuw.

Waardering

De schutsluis, de "oude zeesluis", aan de haven te Stavoren, in aanleg daterend uit de 16de eeuw maar in 1894 verlengd en vernieuwd, is van algemeen cultuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische en technische ontwikkeling;
- als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch van nationaal belang is;
- vanwege de situering, verbonden met de geschiedenis van de stad;
- vanwege de historisch-ruimtelijke relatie met het water;
- vanwege de -in hoofdvorm in grote mate aanwezige- architectonische gaafheid;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke en landschappelijke omgeving;
- vanwege de typologische en functionele zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

Schutsluis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument